

»Ljudska oblast« proti ljudstvu (4.)

IVO ŽAJDELA

Razdejanje na lžanskem je bilo grozljivo. Toda vse to nasilje, tako partizansko kot okupatorjevo, je bilo v službi revolucije. Preprosti ljudje niso vedeli, da obstaja nekaj takega, kot je »strategija in taktika« komunistične revolucije.

V prejšnjem članku sem omenil, da je IOOF v propagandnem glasilu komunistov *Slovenskem poročevalcu* 19. maja 1942 objavil odlok o »ustanovitvi oblasti na osvobojenem ozemlju«. Zato je štab Šerčerjevega bataljona izdal poseben razglas, ki sta ga podpisala Tone Vidmar - Luka in Fric Novak. V njem so razglasili, da »edino oblast« v kraju poleg partizanskega poveljstva pomeni OF, to je TOOF. Na osnovi tega se je na »svobodnem ozemlju« podkrimskih vasi vzpostavila »ljudska oblast«.

Izraz »ljudska oblast« je bil čista sopomenka za besedo komunisti. V njej vidimo bistvo komunistov, »ljudje« so lahko samo oni (komunisti), zato je tudi oblast lahko samo »ljudska«, to je njihova (komunistična). Pred seboj imamo proticivilizacijski boj čiste totalitarne pameti v podkrimskih vaseh v tistih majskih dneh leta 1942. Boj za totalnost obvladovanja vsega, kar pomenita izraza življenje in človek. Samo omenim naj, da ta podkrimski primer, o katerem pišem, ni bil takrat edini, ampak jih je bilo še več drugod po Dolenjskem in Notranjskem. Kardelj in Kidrič (in Broz v Bosni) sta že od začetka globoko orala po slovenski kulturni krajini.

Revolucija maja 1942

Partijska vojščaka Tone Vidmar - Luka in Fric Novak sta v partizanskem (revolucionarnem) razglasu zapisala, da ukinjajo vse zakone in odredbe okupatorja, tudi (okupatorjevo) upravo, ki je poslej v rokah TOOF (komunistov) in ta odloča o »vseh civilnih zadevah«. Cerkev so ločili od države in razglasili svobodo veroizpovedi (karkoli naj bi že ta »svoboda« pomenila, kot vemo, je pomenila uničevanje Katoliške cerkve). Uveljavili so žensko enakopravnost. Lepo (to bi že zdavnaj moral narediti kdo drug), čeprav so takrat, tam in drugje v naslednjih mesecih in letih na veliko ubijali ženske, otroke in celotne družine. »Vsem« upravičencem so iz občinske oskrbe razdelili dovolj hrane za tri mesece. Niso je pridelali oni, ampak so delili naropano, poleg tega pa predvsem sebi in svojim.

Ruševine cerkve na Kureščku leta 1981

Tujcem in »narodnim izdajalcem« so zaplenili premoženje in predvidevali odvzem živil najbogatejšim. Če je drugo pomenilo »preprosto« ropanje, je pri prvem, »narodni izdajalci«, šlo za ultimativno slabšalnico, kar je za takšnega, ki so ga označili z njo, pomenilo uničenje. Uničenje brez pravne procedure in zato, da se ga izniči s sveta in se polasti njegovega premoženja. Ne, to niso grobe besede, ampak samo opisovanje tega, za kar je šlo in kar se je v resnici dogajalo. V resnici namreč ni šlo za izrazoslovje, ampak za revolucionarno morijo, ki jo je to izrazoslovje prikrivalo.

Sinovi in strici

Vse to bi morali imeti Slovenci že zdavnaj podrobno raziskano in analizirano. Pa ni-

mamo tako rekoč nič, ker se izjemno veliko zgodovinarjev tem temam skrbno izogiba. Napisane bi morali imeti neštete doktorske disertacije, raziskave, knjige, članke. Vse to delo čaka prihodnje generacije. Te bodo imele razmeroma lahko delo: najprej zato, ker bo na razpolago za raziskovanje zelo veliko tem, in ker je gradiva o vsem tem ohranjenega zelo veliko. Jaz se tu vse te problematike lahko le dotikam.

Tone Vidmar - Luka je bil oče Luke Vidmarja, ki se je kot udbovec 37 let kasneje razstrelil ob podtikanju udbovske bombe pod razstavnimi panoji v Velikovcu.

Fric Novak je bil stric velikega pesnika Borisa A. Novaka, ki je nedavno dobil najpomembnejšo slovensko nagrado v kultu-

Izraz »ljudska oblast« je bil čista sopomenka za besedo komunisti. V njej vidimo bistvo komunistov, »ljudje« so lahko samo oni (komunisti), zato je tudi oblast lahko samo »ljudska«, to je njihova (komunistična).

Vse to bi morali imeti Slovenci že zdavnaj podrobno raziskano in analizirano. Pa nimamo tako rekoč nič, ker se izjemno veliko zgodovinarjev tem temam izogiba. Napisane bi morali imeti neštete doktorske disertacije in članke.

ri, Prešernovo nagrado za življenjsko delo. Povod zanjo je bila izjemno obsežna knjižna trilogija sonetov o njegovi družini. Med drugim je, tako kot o drugih stricah, tudi o zloglasnem Fricu Novaku napisal nepopisne slavonspeve, tiste, ki pa so o njem pisali kot zločincu, pa je preklel. V resnici je bil njegov stric Fric Novak velik in okoreli zločinec

Poosvobodilna kataklizma

22. maja 1942 je bilo v trenutku konec komunistične svobode na Igu in okolici. Italijani so prišli z oklepniki, streljali so s topovi z Ljubljanskega gradu in na Igu povzročili pravo razdejanje. Partizani in komunistični aktivisti so bežali daleč v mokrške in krimske gozdove. Ljudi so prepustili italijanskemu besu. Italijanski vojaki so Ig popolnoma izropali, od živali do posteljnine in žlic. Požgali so Iško vas, kjer je, kot je zapisal izanski župnik Janez Klemenčič (Janez Klemenčič, *Revolucija pod Krimom*, Buenos Aires, 1973, str. 82), od sto hišnih števil ostalo uporabnih le deset. Gestrin je dve desetletji kasneje zapisal, da so požgali sto hiš in 300 gospodarskih poslopij (Ferdo Gestrin, *Svet pod Krimom*, Ljubljana, 2016, str. 160). Požgali so vas Dobravico. Popolnoma so uničili Gornji Ig, s cerkvijo vred. Na širšem Ižanskem so po Gestrinu požgali 143 domov in 363 gospodarskih poslopij.

Povračilni ukrepi

Morda se kdo ob tem naivno vpraša, kje so bili partizani tedaj, ko bi bilo treba varovati ljudi. Še zlasti zato, ker so s svojim nasiljem in ropanjem sami pripravili italijansko vojsko do tega, da se je v povračilnem ukrepanju znašala nad civilisti. Razdejanje na Ižanskem je bilo grozljivo. Toda vse to nasilje, tako partizansko kot okupatorjevo, je bilo v službi revolucije. Bolj kot so ljudje trpeli, imeli celo vse izropano in požgano, večja je bila verjetnost, da bodo zatočišče iskali s skrivanjem po gozdovih in pridruževanjem partizanom. Preprosti ljudje niso vedeli, da obstaja nekaj takega, kot je »strate-

gija in taktika« komunistične revolucije. Komunistični aktivisti so ljudem prigovarjali, da so njihovega gorja krivi Italijani, ljudje pa so to verjeli, češ saj so tudi partizani ubogi, ker so morali bežati pred italijansko vojsko.

Klavnica na Gornjem Igu

Škoda zaradi komunistično-partizanske sedemdnevne »osvoboditve« Iga je bila nepopisna. Ko so partizani 17. maja zasedli Ig, so razstrelili glavni električni transformator (dva dni prej so razstrelili tiste ga na Kremenci). Ig in okoliške vasi so bile zato brez električne luči in pogonske si-

rali takoj javiti, potem pa so jih streljali. Na Gornjem Igu so izanske fante ustrelili 13. avgusta. Tam so Italijani skupaj ustrelili kar 94 oseb.

Uvod v ofenzivo

Vse moške, ki so jih na širšem območju Iga lahko dobili doma, so vozili v internacijo, večinoma v lakoto na otok Rab. Vseh internirancev iz izanske župnije je bilo kar 560, od tega jih je v internaciji umrlo več kot 50. Tako so Italijani v povračilnih ukrepih (t. i. talci in internacija) ubili kar 189 Ižancev (Klemenčič, *Revolucija pod Krimom*, str. 84–94). Ker jih je bilo ne-

Po demokratizaciji Slovenije so na Kureščku iz ruševin pozidali novo cerkev (slikano aprila 1995).

le. Šele jeseni je uspelo Ižancem transformator popraviti. Vsak je prispeval okoli 300 lir. Uničevalcev takrat ni bilo nikjer, da bi prispevali za popravilo nečesa, kar so prej uničili.

Italijani so se nad Ižanci znašali vse poletje. Iz vasi Škrilje so odgnali enajst moških in jih ustrelili na bližnjem Golem. V Zapotoku so jih nabrali štirinajst in jih 23. julija ustrelili pri šoli. V Tomišlju in Brestu so jih nabrali deset in ustrelili v stari strugi Ljubljanice pri Podpeči. Najbolj kruto so se znesli nad Želimeljci, kjer je partizanska »leteča patrulja« zajela sedem Italijanov in jih vrgla v brezno na Mačkovcu. Nabrali so 24 Želimeljcev in jih sprva vozili v zaprtem avtu sem in tja. Sorodniki vse do spomladi 1943 niso vedeli, kje so, v katerem taborišču. V resnici so jih Italijani odpeljali na uničeni Gornji Ig in jih tam ustrelili. Nasploh so imeli tam, daleč od oči, morišče, saj so tam streljali tudi tiste, ki so se vračali iz gozdov (od partizanov), pa so se jim mo-

kaj ubitih med samimi bojnimi akcijami, je bilo ubitih (ne »žrtev«, kot se vsesplošno piše ves čas, spet samo zato, da bi prikrili dejansko stanje) še precej več.

Prav vse te ubite in umorjene ljudi, vsa ropanja in drugo gorje imajo na vesti komunistični partizani. Nesmisel je, da levičarji še zdaj krivdo za umrle v internaciji in taboriščih obešajo ali okupatorju ali celo domači protirevoluciji. Za vse so krivi izključno komunisti oziroma partizani.

16. julija 1942 so Italijani začeli ofenzivo po Notranjskem. Razlogi zanjo so opisani v tem članku. Začelo se je z ugrabitvijo sedmih karabinerjev v Želimljem in se potem nadaljevalo z majskim in junijskim partizanskim pustošenjem v podkrških vaseh. Tako kot za vse nasilje med drugo svetovno vojno nosijo partizani krivdo tudi za to ofenzivo, ki je povzročila strahotno opustošenje, gorje in množico ubitih Slovencev.

Toda vse to je bilo v korist Kardeljevi komunistični revoluciji. ■